

## Odločanje med pravico javnosti vedeti in pravico posameznika do zasebnosti

Sebastjan Čagran

### Uvod

Z uveljavitvijo Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ) so se v Republiki Sloveniji postavili temelji za zagotavljanje transparentnega delovanja javnega sektorja. Nesporno je, da je ZDIJZ postal temeljno orodje, ki javnosti oz. posamezniku omogoča učinkovit pregled in hkrati tudi nadzor nad delom javne uprave. S tem, ko se je pravica do nadzora nad delovanjem prenesla na vse državljane, pa je bil opravljen tudi velik korak k bolj odprtemu in preglednemu delovanju javne uprave in preprečevanju zlorab ter nepravilnosti. Pravica, ki omogoča vpogled v delovanje javne uprave, v kateri se sicer odražajo temelji demokratičnega delovanja države, pa hkrati predstavlja tudi grožnjo za posameznika, da bodo z omogočanjem vpogleda javnosti v informacije javnega značaja prizadete njegove druge ustavno varovane pravice. Pravica dostopa do informacij javnega značaja lahko namreč dokaj hitro trči v druge ustavno varovane pravice, kot so na primer osebno dostojanstvo in zasebnost posameznika. ZDIJZ ob nastopu kolizije med »pravico vedeti« in »pravico do zasebnosti« predvideva uporabo v nadaljevanju opisanih inštrumentov za določanje ločnice med tem, kaj ima javnost pravico zvedeti in med tistim, kar naj javnosti ostane prikrito.

Za odločanje o tem, kateri podatki se kot informacija javnega značaja smejo posredovati javnosti in katerih iz različnih razlogov javnosti ni moč posredovati, je ob prejemu zahteve za dostop do informacij javnega značaja v prvi vrsti pristojen prav predstojnik organa (na področju vzgoje in izobraževanja je to ravnatelj oz. direktor) oz. uradna oseba, pristojna za posredovanje informacij javnega značaja.

Ključen dejavnik za uspešno odločanje o dovolitvi oziroma zavrnitvi dostopa do informacij javnega značaja je tudi na področju vzgoje in izobraževanja predvsem dobro poznavanje predmetne zakonodaje, predvsem ZDIJZ, Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja in Zakona o varstvu osebnih

podatkov (ZVOP-1). Ker je zakon, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, po moji oceni predvsem procesne narave, sem ob sestavi tega besedila podporo za vsebino materialnopravne narave iskal v odločitvah Informacijskega pooblaščenca. V nadaljevanju bodo ob predstavitvi pravice dostopa do informacij javnega značaja ter varstva osebnih podatkov predstavljeni tudi mehanizmi, ki so namenjeni določanju meje med tem, kaj še predstavlja informacijo javnega značaja in tistim, kar naj javnosti ostane prikrito, ter ukrepi za ustrezno ravnanje v primeru konflikta pravic.

### **Dostop do informacij javnega značaja**

Pravica posameznika, da pridobi informacijo javnega značaja, izhaja že iz Ustave Republike Slovenije, natančneje iz 2. odstavka 59. člena, ki določa, da ima vsakdo pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon. Ob sami pravici do pridobitve informacij javnega značaja pa vsebina predstavljenega člena hkrati dopušča tudi možnost, da določene informacije, v kolikor je z zakonom tako določeno, ostanejo javnosti nedostopne. Medtem ko ustava dostop do informacij javnega značaja pogojuje z zakonsko pogojenim pravnim interesom, ZDIJZ takšnega pogoja ne predvideva. V skladu z določbami ZDIJZ so informacije javnega značaja prosto dostopne vsem pravnim ali fizičnim osebam (5. člen ZDIJZ), prosilcu pa zahteve za dostop do informacij javnega značaja ni potrebno pravno utemeljiti (3. odst. 17. člena ZDIJZ), kar z drugimi besedami povedano pomeni, da prosilcu ni treba izkazovati pravnega interesa za dostop do informacij javnega značaja. Odločitev za prosti dostop do informacij javnega značaja tako pomeni zakonsko razširitev dometa ustavno zagotovljenih pravic in svobodščin. Na tak način naj bi država prispevala k večjemu in učinkovitejšemu nadzoru nad izvrševanjem institucionalizirane avtoritete oziroma k večji transparentnosti, demokratičnosti in legitimnosti njenega delovanja (Teršek 2006, 2–3).

### ***Način dostopa do informacij javnega značaja in njihova plačljivost***

Dostop do informacij javnega značaja se izvaja v dveh oblikah, in sicer kot obveznost organov, da v svetovni splet sami posredujejo sklop zakonsko taksativno določenih informacij javnega značaja s svojega delovnega področja (*aktivni del*) ter kot dolžnost organov,

da na zahtevo prosilca (zakon jih imenuje prosilci, primernejši izraz bi bil vlagatelj, tako tudi Prepeluh 2003, 29–30) le-temu posredujejo informacije javnega značaja (*pasivni del*).

V sklopu tako imenovanega aktivnega dela morajo organi ob objavi kataloga informacij javnega značaja na podlagi 10. člena ZDIJZ v svetovni splet posredovati tudi:

- prečiščena besedila predpisov, ki se nanašajo na delovno področje organa, povezana z državnim registrom predpisov na spletu;
- programe, strategije, stališča, mnenja in navodila, ki so splošnega pomena ali so pomembna za poslovanje organa s fizičnimi in pravnimi osebami oziroma za odločanje o njihovih pravicah ali obveznostih, študije in druge podobne dokumente, ki se nanašajo na delovno področje organa;
- predloge predpisov, programov, strategij in drugih podobnih dokumentov, ki se nanašajo na delovno področje organa;
- vse objave in razpisno dokumentacijo v skladu s predpisi, ki urejajo javna naročila;
- informacije o svoji dejavnosti ter upravnih, sodnih in drugih storitvah;
- vse informacije javnega značaja, ki so jih prosilci zahtevali najmanj trikrat;
- druge informacije javnega značaja.

Druga oblika dostopa do informacij javnega značaja pa se izvaja kot posredovanje le-teh ob prejemu zahteve prosilca. Organ je prosilcu dolžan posredovati informacije javnega značaja, slednji pa lahko informacije zahteva ustno (*neformalna zahteva*) ali pisno. Poglavitna razlika med navedenima načinoma podaje zahteve je v tem, da prosilec v primeru podaje neformalne zahteve ne uživa pravnega varstva, ker se takšna zahteva ne šteje za vlogo v smislu zakona, ki ureja upravni postopek. Predstavljena rešitev je razumljiva, saj si je težko zamišljati, kako bi prosilec dokazoval dejstva, kot na primer, da je organu sploh podal zahtevo, katere informacije je zahteval, kakšni so bili razlogi organa za zavrnitev ipd. V primeru zavrnitve ustno podane zahteve je, v kolikor se prosilec ne strinja z razlogi organa za zavrnitev le-te, smiselno podati tudi pisno vlogo in počakati na odločitev organa, kateri mora v primeru zavrnitve (delne ali v celoti) izdati odločbo v pisni obliki.

Z namenom omejitve navala vlog za dostop do informacij jav-

nega značaja, ki so ga določeni organi čutili ob uveljavitvi ZDIJZ, se je oblikovala tudi praksa plačljivosti stroškov (fotokopiranje, elektronski zapis na zgoščenki, posnetek, poštnina ipd.), ki organu nastanejo ob posredovanju teh informacij. Sprva je bila določitev cene v precejšnji domeni organov samih, kasneje pa so bile s spremembo Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja določene najvišje cene materialnih stroškov za nekatere najpogostejše storitve posredovanja. Z uredbo so torej določene le najvišje cene nekaterih najpogostejših storitev, organi pa ceno le-teh določajo sami, zato je ta lahko tudi nižja. Za storitve, ki ne spadajo v krog storitev, za katere je z navedeno uredbo določena najvišja cena, pa lahko organi sami določijo ceno. V tem primeru mora organ ceno določiti tako, da upošteva tržne cene za primerljive storitve in povprečno lastno oceno stroškov ob upoštevanju amortizacije opreme. Tako določene cene pa mora, preden se lahko storitve po teh cenah zaračunavajo, s svojim soglasjem potrditi ministrstvo, pristojno za javno upravo (3. odst. 19. člena Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja).

### ***Kdo so zavezanci po ZDIJZ***

ZDIJZ za zavezance, ki morajo omogočati prost dostop in ponovno uporabo informacij javnega značaja, uporablja enoten izraz »organ«. V skladu z določbami 1. odstavka 1. člena ZDIJZ so zavezanci vsi državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb. Prosilci pa si v primeru dvoma lahko pomagajo tudi s katalogom organov, ki so zavezanci za omogočanje dostopa do informacij javnega značaja, katerega Vlada Republike Slovenije redno osvežuje in objavlja na svojih spletnih straneh. Pri tem je pomembno opozoriti na dejstvo, da je katalog zgolj informativne narave, kar pomeni, da Vladi RS ni podano pooblastilo za določanje okvira zavezancev po ZDIJZ, dejstvo, da kateri od zavezancev ni na predmetnem seznamu, pa ne pomeni oprostitve od obveze do posredovanja informacij javnega značaja.

Odgovor na vprašanje, ali so šole in vrtci organi v smislu določb 1. člena ZDIJZ, je enostaven. Ključen element pri identifikaciji šol in vrtcev kot organov je njihova organizacijska struktura, saj delujejo kot javni zavodi, dodaten element pa je v primeru dvoma tudi dejstvo, da so ti zavodi izvajalci javnih služb. Pri iskanju odgovora se je potrebno opreti predvsem na določbe Zakona o za-

vodih (zz), ki v 2. odstavku 1. člena določa, da so zavodi organizacije, ki se med drugim ustanovijo za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja in otroškega varstva. V 3. členu zz pa je določeno, da se za opravljanje javnih služb ustanovijo javni zavodi. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) pa v 7. členu določa, da se lahko javni vrtec oziroma šola ustanovi kot javni vzgojno-izobraževalni zavod ali organizira kot organizacijska enota javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda ali drugega zavoda oziroma druge osebe javnega prava. Osnovna šola in gimnazija pa se lahko ustanovita kot vzgojno-izobraževalni zavod ali organizirata kot organizacijska enota drugega vzgojno-izobraževalnega zavoda. Dodatno potrditev o tem, da so zavodi na področju vzgoje in izobraževanja kot izvajalci javnih služb zavezanci za omogočanje dostopa do informacij javnega značaja, pa je moč najti tudi v določbah 10. člena ZOFVI, ki opredeljuje obseg javne službe na področju vzgoje in izobraževanja ter določa izvajalce, ki opravljajo programe iz teh javnih služb. Navedeno pa potrjujejo tudi določbe Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS). Javni zavodi na področju vzgoje in izobraževanja ustrezajo definiciji javnega sektorja, kot ga opredeljuje 1. odstavek 2. člena ZSPJS, ki določa, da javni sektor sestavljajo državni organi in samoupravne lokalne skupnosti, javne agencije, javni skladi, javni zavodi, javni gospodarski zavodi ter druge osebe javnega prava, ki so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna lokalne skupnosti. Stališče, da so javni zavodi na področju vzgoje in izobraževanja organi v smislu določb 1. člena ZDIJZ, pa v številnih odločbah pojasnjuje tudi Informacijski pooblaščenec (glej npr. odločbo št. 021-55/2008/3).

Prva obveznost šol in vrtcev kot organov v smislu ZDIJZ je imenovanje odgovorne osebe za dostop do informacij javnega značaja. Zakon obvezuje vse zavezance, da imenujejo eno ali več uradnih oseb, pristojnih za posredovanje informacij javnega značaja, oziroma dopušča možnost, da več organov skupaj določi eno ali več takšnih uradnih oseb. Pri tem pa se postavlja vprašanje pristojnosti tako imenovane uradne osebe. Ker o zahtevi glede dostopa do informacij javnega značaja odloča organ, je treba izhajati iz stališča, da o tem odloča predstojnik organa (v primeru vzgojno-izobraževalnih zavodov je to ravnatelj ali direktor), uradna oseba, pristojna za posredovanje informacij javnega značaja, imenovana v skladu z 9. členom ZDIJZ, pa zgolj vodi postopek in praviloma ne odloča o zahtevi. Primer, ko taka uradna oseba lahko sama odloča o zahtevi, nastopi le takrat, kadar predstojnik organa na takšno

uradno osebo s pooblastilom prenese pristojnosti za odločanje o zahtevi za dostop do informacij javnega značaja.

### *Kaj vse sodi pod informacijo javnega značaja, izjeme in izjeme od izjem*

ZDIJZ je pri opredelitvi pojma informacija javnega značaja uporabil zanimivo rešitev, saj je razlaga le-tega podana zelo odprto. Prost dostop do informacij javnega značaja tako obsega dostop do skorajda vseh informacij, s katerimi organ razpolaga. Natančnejše razmejitve med tem, kaj je informacija javnega značaja in kaj ne, izhajajo iz vsebine 4. člena ZDIJZ, kjer je določeno, da je informacija javnega značaja vsaka informacije, ki

- izvira iz delovnega področja organa in
- se nahaja v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva, ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom ali pridobil od drugih oseb.

Informacija torej mora biti povezana z delovnim področjem organa, ni pa nujno, da jo organ izdelal sam. Lahko jo pridobi od drugih organov ali celo od zasebnopravnih oseb. Pomemben dejavnik pri tem pa je dejstvo, da organ pridobi informacijo v okviru dejavnosti, ki spada pod njegove pristojnosti. Na področju vzgoje in izobraževanja temeljni vir določanja delovnega področja predstavlja ZO FVI. Pojem delovnega področja, kot ga opredeljujejo določbe ZO FVI, pa je za določanje delovnega področja za namene zagotavljanja dostopa do informacij javnega značaja preozek, saj nekatera delovna področja izhajajo še iz drugih področnih zakonov in podzakonskih aktov (pravilnikov, sklepov, uredb ipd.). Iz navedenega je moč izpeljati zaključek, da so določene informacije, čeprav organ z njimi razpolaga, niso pa bile pridobljene v okviru dejavnosti, ki spada v pristojnosti takšnega organa, torej dokumenti niso neposredno povezani z delom organa, izven zakonsko določenega obsega informacij javnega značaja in jih organ prosilcem ni dolžan posredovati. Tudi sicer pa je glede na zakonsko opredelitev pojma informacije javnega značaja lažje določiti, kaj ni informacija javnega značaja, saj ZDIJZ precej bolj natančno določa »negativno definicijo« tega pojma, ko določa, kaj vse ne predstavlja informacije javnega značaja oziroma katerih informacij, ki bi glede na splošno definicijo sicer lahko spadale v krog informacij javnega značaja, organ ni dolžan posredovati javnosti. ZDIJZ tako

določa izjeme od načela prostega dostopa do informacij javnega značaja.

V 1. odst. 6. člena ZDIJZ je določeno, da lahko organ prosilcu zavrne dostop do informacij javnega značaja, če se zahteva nanaša na:

1. podatek, ki je na podlagi zakona, ki ureja tajne podatke, opredeljen kot tajen: gre za zakon o tajnih podatkih in se nanaša na podatke, ki so zaradi javne varnosti, obrambe države, zaupnosti zunanjih zadev ali zaupnosti obveščevalne in varnostne dejavnosti državnih organov opredeljeni kot tajni;
2. podatek, ki je opredeljen kot poslovna skrivnost v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe: so podatki, katere družba kot take označi s pisnim sklepom ter podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseb;
3. osebni podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev varstva osebnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov: so katerikoli podatki, ki se nanašajo na posameznika, ne glede na obliko, v kateri so izraženi;
4. podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev zaupnosti individualnih podatkov o poročevalskih enotah skladno z zakonom, ki ureja dejavnost državne statistike;
5. podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev zaupnosti davčnega postopka ali davčne tajnosti, skladno z zakonom, ki ureja davčni postopek;
6. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi kazenskega pregona ali v zvezi z njim ali postopka s prekrški in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi;
7. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi upravnega postopka, in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi;
8. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi pravnega, nepravdnega ali drugega sodnega postopka, in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi;
9. podatek iz dokumenta, ki je v postopku izdelave, in je še predmet posvetovanja v organu, njegovo razkritje pa bi povzročilo napačno razumevanje njegove vsebine;
10. podatek o naravni oziroma kulturni vrednoti, ki v skladu z zakonom, ki ureja ohranjanje naravne ali kulturne dediščine, ni dostopen javnosti zaradi varovanja naravne oziroma kulturne vrednote;

11. podatek iz dokumenta, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem oziroma dejavnostjo organov, in bi njegovo razkritje povzročilo motnje pri delovanju oziroma dejavnosti organa.

Zgoraj zapisane izjeme pa ne morejo biti razlog za zavrnitev dostopa do informacije javnega značaja, kadar gre za:

- podatke o porabi javnih sredstev ali podatke, povezane z opravljanjem javne funkcije ali delovnega razmerja javnega uslužbenca, razen v redkih izjemah, ki jih ZDIJZ izrecno določa in
- podatke, ki so povezani z onesnaževanjem okolja.

Na podlagi predstavljenih izjem lahko ugotovimo, da je dostop do informacij javnega značaja omejen v primerih, kadar bi razkritje določenih informacij imelo negativne posledice. Vse izjeme morajo imeti podlago v ustavno varovanih pravicah in vrednotah, razlagati pa se morajo restriktivno. ZDIJZ te izjeme določa takrativno, kar po moji oceni ni ravno najboljši način reguliranja. Menim, da bi bilo primernejše dopustiti omejitev dostopa tudi v primerih, ko gre za druge informacije javnega značaja, ki ne sodijo v okvir izjem od 1. do 11. točke 1. odst. 6. člena ZDIJZ, njihovo razkritje pa kljub temu povzroča negativne posledice. V takem primeru bi šlo za določitev t. i. generalne klavzule. Po drugi strani pa se ob tehtnejšem pregledu kot šibki oziroma pojmovno premalo določeni izkažeta tudi izjemi t. i. še nedokončanih aktov in t. i. internih dokumentov. Obe izjemi predvidevata omejitev do dostopa že zgolj v primeru, ko organ sam oceni, da bi razkritje določenih informacij povzročilo napačno razumevanje njegove vsebine ali motnje pri delovanju oziroma dejavnosti organa. Zakon organom v navedenih primerih pušča veliko manevrskega prostora za diskrecijo, saj je za zavrnitev dostopa dovolj že možnost nastanka obeh navedenih negativnih posledic.

Ne glede na obstoj katere od zgoraj zapisanih izjem pa se v določenih primerih tudi sicer lahko zgodi, da se dostop do informacij javnega značaja kljub vsemu dovoli, ker javni interes glede razkritja prevladuje nad javnim interesom ali interesom drugih oseb za omejitev dostopa javnosti do določenih informacij. Gre za t. i. *izjeme od izjem*, ko je potrebno pretehtati, katera od pravic (pravica javnosti vedeti ali druga pravica, ki upravičuje omejitev dostopa) pri tehtanju pozitivnih in negativnih učinkov obeh opcij prevlada. Pri tem si organ lahko pomaga z v nadaljevanju opisanim testom



javnega interesa oziroma testom škode. Do takšnega presojanja pa ne more priti, kadar gre za informacije, ki so tajni podatki, označeni z najvišjo stopnjo tajnosti; podatki, ki vsebujejo ali so pripravljeni na podlagi tajnih podatkov tuje države ali mednarodne organizacije ter podatki v zvezi s tajnostjo dela poročevalskih enot in zaupnostjo ter tajnostjo davčnega postopka.

### ***Informacija javnega značaja se nahaja v obliki dokumenta***

ZDIJZ v 4. členu določa, da gre za informacijo javnega značaja v primerih informacij, ki izvirajo z delovnega področja organa in se nahajajo v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva. ZDIJZ za vse te oblike uporablja enoten izraz »dokument«.

V zvezi z obravnavano problematiko pa se v praksi pogosto pojavlja dilema, kako postopati v primerih, ko organi določenih informacij nimajo v obliki dokumenta. Pri tem se je glede obstoja pravice dostopa do informacij javnega značaja pomembno zavedati, da ZDIJZ ne določa obveznosti organov ustvarjati ali pridobivati dokumente, s katerimi v času obravnavanja vloge prosilca ne razpolagajo. Prav tako organom ni treba pridobiti dokumenta, ki ga nimajo ali nimajo več v svoji posesti. Potrditev zapisanega pa nedvomno izhaja tudi iz odločb Informacijskega pooblaščenca, ki v svojih odločbah poudarja (glej npr. odločbo št. 090-44/2010/8), da so organi dolžni posredovati zgolj informacijo javnega značaja, ki v trenutku podaje zahteve že obstaja in z njo razpolagajo. Organi tako niso dolžni izdelati, predelati ali spremeniti informacije, saj se dostop do informacij javnega značaja nanaša zgolj na tako imenovane »surove« informacije (Pličanič in drugi 2005, 83). Organom informacij za prosilca tudi ni treba zbirati, obdelovati ali analizirati. Navedeno pa ne velja za primere pridobitve izpisov iz elektronskih baz podatkov. V teh primerih morajo organi takšne informacije posredovati tako, da pripravijo ustrezen izpis iz baze podatkov. V preteklosti so se pogosto pojavljale zahteve za pridobitev prepisa oz. elektronskega zapisa celotnega seznama službenih elektronskih naslovov vseh učiteljev, vzgojiteljev, predavateljev in ravnateljev v vseh vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki spadajo v sistem javnega izobraževanja. Ker organi takšnim zahtevam niso ugodili, je prišlo do kar nekaj odločb Informacijskega pooblaščenca na to temo. V zadevi Pikal d. o. o. zoper Ministrstvo za šport je na primer ministrstvo svojo zavrnitev zahteve argumentiralo z obrazložitvijo, da z zahtevano informacijo ne razpolaga. V pritož-

benem postopku je bil, ker se prosilec z obrazložitvijo organa ni strinjal, z namenom ugotovitve in razjasnitve dejanskega stanja (ugotovitve, ali zahtevana informacija obstaja v obliki dokumenta) pri organu na podlagi določb 11. člena Zakona o Informacijskem pooblaščenca izveden t. i. *in camera oglede*. Bistvo takšnega oglada je v možnosti Informacijskega pooblaščenca kot pritožbenega organa, da sam oceni in presodi dejstva, ki so odločilna v zvezi z odločanjem o dostopu do informacij javnega značaja. Na podlagi takšnega pregleda lahko pritožbeni organ sam oceni in presodi dejstva, ki se nanašajo na morebitne škodljive posledice, ki bi nastale ob razkritju zahtevanih podatkov, preveri, ali zahtevana informacija obstaja v obliki dokumenta ipd. V konkretnem primeru je na podlagi *in camera* oglada ugotovljeno, da zahtevani dokumenti pri organu ne obstajajo. Nadalje je bilo potrjeno stališče, da organ ni dolžan na novo ustvarjati, na novo pridobivati ali izdelati dokumentov, ki so predmet zahteve, če v času vložitve le-te z njimi ne razpolaga (odločba št. 021-37/2006/3).

Prav tako pa informacij organi niso dolžni posredovati, ko je zahtevani dokument že javno objavljen ali je dostopen v javni zbirki. V takem primeru organ zadosti zakonskim zahtevam že, če prosilca le napoti na tak dokument.

## Osební podatki

Varstvo osebnih podatkov je v praksi eden izmed najpogostejših razlogov za zavrnitev dostopa do informacij javnega značaja. Tako kot pravica pridobitve informacij javnega značaja ima tudi varstvo osebnih podatkov svojo neposredno podlago v ustavni materiji, zato v praksi ni mogoče izključiti situacij, ko si nasproti stojita dve v ustavi zagotovljeni pravici. Ključen pogoj za uspešno tehtanje pozitivnih in negativnih učinkov razkritja določenih informacij javnega značaja, ki utegnejo predstavljati poseg v zasebnost in dostojanstvo posameznika, je dobro poznavanje osnovnih pojmov ter pravil zbiranja in obdelave osebnih podatkov. Zavodi na področju vzgoje in izobraževanja pogosto zbirajo osebne podatke za določene namene, ki nimajo zakonske podlage in so večkrat namenjeni olajšanju njihovega poslovanja, ne vedoč, da gre v tem primeru za nezakonito zbiranje in obdelavo osebnih podatkov posameznikov.

Za razumevanje instituta varstva podatkov je nedvomno bistvenega pomena razumevanje in pravilna razlaga pojma »osebni podatek«. Osebni podatek je katerikoli podatek, ki se nanaša na po-

sameznika, ne glede na obliko, v kateri je izražen. Podatek pa se nanaša na posameznika takrat, kadar je fizična oseba na podlagi takšnega podatka določena ali določljiva, torej se jo lahko neposredno ali posredno identificira. Način, na katerega se posameznik identificira, ni bistvenega pomena, saj zakon različnih načinov ne našteva taksativno, temveč jih navaja zgolj primeroma. Med možnimi načini so tako naštet sklicevanje na identifikacijsko številko (EMŠO ali davčno številko) ali na enega ali več dejavnikov, ki so značilni za posameznikovo fizično, fiziološko, duševno, ekonomsko, kulturno ali družbeno identiteto. Bistvenega pomena za odločanje o tem, ali se podatek nanaša na posameznika, pa je pogoj, da se posameznika lahko identificira na način, ki ne povzroča velikih stroškov, nesorazmerno velikega napora ali ne zahteva veliko časa. *Osebni podatek je tako treba smatrati kot vsak podatek, ki ga je brez večjega napora moč povezati z določeno osebo.* Identifikacija se lahko opravi neposredno na podlagi osebnega imena, posredno na primer z uporabo EMŠA, številke zdravstvenega zavarovanja, davčne številke, telefonske številke, registrske oznake vozila, številke potnega lista ali drugega dokumenta ter s povezovanjem pomembnih kriterije ali dejstev, ki na primer omogočajo identifikacijo določene osebe znotraj majhne skupine (Pirc Musar in drugi 2006. Med osebne podatke sodi tudi elektronski naslov, če pripada točno določenemu posamezniku.

### ***Obdelava osebnih podatkov***

Naslednji od ključnih pojmov na področju varstva osebnih podatkov je »obdelava osebnih podatkov«. Čeprav so zakonske določbe o tem, kaj vse pomeni obdelavo podatkov, izčrpne, je v praksi pogosto moč zaznati primere, ko na podlagi napačnega razumevanja pojma »obdelava podatkov« prihaja do zbiranja in obdelave osebnih podatkov izven obsega določb ZVOP-1. Po definiciji iz 3. točke 6. člena ZVOP-1 obdelava osebnih podatkov pomeni kakršnokoli delovanje ali niz delovanj, ki se izvaja v zvezi z osebnimi podatki, zlasti zbiranje, pridobivanje, vpis, urejanje, shranjevanje, prilagajanje ali spreminjanje, priklicanje, vpogled, uporaba, razkritje s prenosom, sporočanje, širjenje ali drugo dajanje na razpolago, razvrstitev ali povezovanje, blokiranje, anonimiziranje, izbris ali uničenje ne glede na to, ali je obravnava ročna ali avtomatizirana. ZVOP-1 za razliko od ZDIJZ ne našteva natančno vseh oblik dejanj, ki pomenijo obdelovanje osebnih podatkov, ampak z uporabo besede »zlasti« zgolj primeroma našteva možne oblike obdelova-

nja, tako da lahko tudi kakšno drugo ravnanje s podatki pomeni njihovo obdelovanje. Na podlagi tako zastavljene definicije sodijo pod pojem obdelava osebnih podatkov praktično vsa ravnanja, ki jih je mogoče izvajati z osebnimi podatki.

Osnovno pravilo v zvezi z obdelavo podatkov narekuje, da se lahko osebni podatki obdelujejo zgolj, kadar je to določeno z zakonom ali na podlagi osebne privolitve posameznika. ZVOP-1 pa nadalje loči še pravne podlage v javnem in v zasebnem sektorju. ZVOP-1 med javni sektor uvršča vse državne organe, organe lokalnih samoupravnih skupnosti, nosilce javnih pooblastil, javne agencije, javne sklade, javne zavode, univerze, samostojne visokošolske zavode in samoupravne narodne skupnosti. Iz predhodno predstavljene obrazložitve vzgojno-izobraževalnih zavodov kot zavrancev po ZDIJZ-u je mogoče brez dvoma zaključiti, da le-ti spadajo pod javni sektor.

Zakonov, ki določajo zbiranje osebnih podatkov na področju vzgoje in izobraževanja, je veliko – na primer Zakon o delovnih razmerjih (ZDR), ZOFVI, Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Kadar se osebni podatki obdelujejo na podlagi zakonov, že iz samih določb le-teh izhajajo zbirke osebnih podatkov, način zbiranja, morebitne omejitve, rok hrambe in namen uporabe zbranih osebnih podatkov. V določenih primerih pa je ne glede na to, da je obdelava osebnih podatkov dovoljena že z zakonom, potrebna privolitev posameznika, na katerega se ti podatki nanašajo. To je potrebno v vseh primerih, kadar za javni sektor zakon to izrecno določa in zahteva. Takšni so primeri zbiranja osebnih podatkov otrok za vodenje evidence otrok, ki potrebujejo sveto vanje oziroma pomoč (46. člen Zakona o vrtcih, 95. člen Zakona o osnovni šoli za obdelavo narekuje soglasje staršev) in podatki za evidenco o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih (45. člen Zakona o gimnazijah in 86. člen Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju za obdelovanje teh podatkov predvideva soglasje dijaka).

V primeru, ko se osebni podatki posameznika zbirajo na podlagi osebne privolitve, mora biti posameznik predhodno pisno ali na kak drug ustrezen način seznanjen z namenom takšne obdelave. Zakon izrecno ne določa, v kakšni obliki mora biti osebna privolitev posameznika podana. Osebna privolitev je tako lahko podana bodisi pisno bodisi ustno oziroma na drug način, ki predstavlja ustrezno privolitev, na podlagi katere je mogoče nedvoumno sklepati, da je posameznik privolil v obdelavo njegovih osebnih po-

datkov. Vsekakor pa se privolitve ne predpostavlja sama po sebi, ampak se obstoj privolitve presoja od primera do primera, upoštevaje pravila civilnega prava. Na področju vzgoje in izobraževanja zavodi, ko za obdelavo osebnih podatkov ni zakonske podlage, osebne podatke o posameznikih pogosto obdelujejo v nasprotju z zgoraj zapisanim. Najbolj pogosti so primeri obdelav osebnih podatkov brez privolitve posameznika, kot na primer objava fotografij ter imen in priimkov vseh učiteljev z namenom, da bodo starši lahko vedeli, kateri učitelj uči določen predmet. Takšno obdelavo osebnih podatkov zaposlenih, tj. objava njihovih fotografij, ne moremo umestiti med potrebno in primerno obdelavo osebnih podatkov za namen izvrševanja pogodbe o zaposlitvi v smislu določb ZDR. Niti pa ne gre zagovarjati stališča, da je objava dovoljena na podlagi določb ZDIJZ. Res je, da gre v primeru zaposlenih za javne uslužbenke, a v danem primeru ne gre za podatke, povezane s porabo javnih sredstev (v primerih podatkov o porabi javnih sredstev se za obdelavo osebnih podatkov ne potrebuje osebna privolitve, saj za to obstaja zakonska podlaga), ki bi se lahko na podlagi določb ZDIJZ objavili na spletni strani šole. V skladu z zapisanim je obdelava osebnih podatkov možna le na podlagi osebnega privoljenja zaposlenih, pri čemer pa morajo biti zaposleni z namenom obdelave, tj. objavo fotografij na spletni strani šole ali publikaciji, seznanjeni. Zapisano stališče je mogoče najti tudi v odločbah Informacijskega pooblaščenca (glej tudi mnenji št. 0712-1/2011/910 in 0712-804/2007/2), iz katerih izhaja, da objava imena in priimka učitelja skupaj s podatkom o tem, kateri predmet uči, ni sporna, medtem ko so primeri obdelave osebnih podatkov, ko se navedenim podatkom doda še fotografija, dovoljeni le ob predpogoju, da delavec s tem soglaša in da je seznanjen z namenom obdelave njegovih osebnih podatkov.

Naslednji primer spornih obdelav osebnih podatkov na področju vzgoje in izobraževanja so objave dosežkov učencev na različnih tekmovanjih brez privolitve staršev oz. učencev. Iz definicije pojma osebni podatek, kot je predstavljena zgoraj, je mogoče ugotoviti, da objava imena in priimka učenca, ki je sodeloval na določenem šolskem tekmovanju, nedvomno pomeni objavo osebnega podatka. Prav tako pa je osebni podatek tudi rezultat, ki ga je učenec dosegel na takšnem tekmovanju. Objava takšnega podatka tako pomeni obdelavo osebnih podatkov, za katero je potrebna ustrezna podlaga. Področni zakoni, ki urejajo zbiranje podatkov vzgojno-izobraževalnih zavodov, jasno določajo namen zbiranja in uporabe osebnih podatkov. Objava imen, priimkov ter rezul-

tatov, doseženih na šolskih tekmovanjih, ne sodi v okvir zakonske podlage za obdelavo osebnih podatkov, zato je potrebno pri takšni obdelavi upoštevati določbe ZVOP-1, ki določajo, da lahko javni zavodi obdelujejo osebne podatke tudi na podlagi osebne privolitve posameznika, kadar ne gre za izvrševanje njihovih nalog kot nosilcev javnih pooblastil. Iz mnenj Informacijskega pooblaščenca izhaja, da potrditev zapisanega, namreč da lahko vzgojno-izobraževalni zavodi objavljajo imena in priimke učencev skupaj z doseženimi rezultati na tekmovanjih le na podlagi predhodno pridobljenega soglasja učenca oz. njegovih staršev, če gre za mladoletne osebe (mnenje št. 0712-1/2011/910).

Z vidika varstva osebnih podatkov pa se nepravilnosti pokažejo tudi v primerih zbiranja elektronskih poštnih naslovov. Tovrstna obdelava osebnih podatkov nima zakonske podlage v področnih zakonih (zbiranje elektronskih poštnih naslovov ne spada med našteje kategorije osebnih podatkov, ki bi jih na podlagi področnih zakonov vzgojno-izobraževalni zavodi lahko zbirali), zato se lahko ti osebni podatki obdelujejo zgolj na podlagi pisne privolitve posameznikov. Vzgojno-izobraževalni zavodi nemalokrat zbirajo elektronske poštne naslove staršev in učencev, pri čemer pa ne upoštevajo dejstva, da morajo, v kolikor ne gre za obdelavo osebnih podatkov za namene izvajanja obveznega vzgojno-izobraževalnega programa, za obdelavo osebnih podatkov, kar zbiranje elektronskih poštnih naslovov nedvomno je, pridobiti pisne privolitve posameznikov. Iz mnenja Informacijskega pooblaščenca št. 0712-2/2010/2319 izhaja celo, da brez predhodne privolitve posameznika ni dovoljeno niti zbiranje elektronskih poštnih naslovov za namene izvajanja spletnih učilnic, saj gre za sredstva, ki v učnem programu niso opredeljena kot standardna, prav tako pa za izvajanje spletnih učilnic elektronski poštni naslov posameznika ni potreben, saj se lahko prijava izvede z uvedbo uporabniškega imena in gesla.

Kot nezakonito pa je mogoče oceniti tudi vsakršno zbiranje davčnih števil in podatkov o zaposlitvi, ki jih vzgojno-izobraževalni zavodi ponekod zahtevajo od staršev z obrazložitvijo, da bi zbrani podatki v primeru neplačanih storitev, kot je na primer šolska prehrana, zmanjšali stroške poizvedb v primerih izvršb (mnenje Informacijskega pooblaščenca št. 0712-778/2007/2). Obdelava tovrstnih podatkov nedvomno ne sodi v obseg osebnih podatkov, ki jih vzgojno-izobraževalni zavodi lahko zbirajo na podlagi področnih zakonov, saj med osebne podatke staršev praviloma sodijo podatki o imenu in priimku, naslovu prebivališča in telefonski šte-

vilki, na katero je mogoče posredovati nujna sporočila. Kot v vseh prej naštetih primerih je za zakonito obdelavo navedenih osebnih podatkov potrebno predhodno pridobiti soglasje posameznika ter ga seznaniti z namenom obdelave le-teh.

### **Odločanje med posredovanjem informacij javnega značaja in varstvom osebnih podatkov posameznikov**

Informacije, ki se nanašajo na osebne podatke, katerih razkritje bi pomenilo kršitev varstva osebnih podatkov, predstavljajo eno od enajstih omejitev dostopa do informacij javnega značaja iz 6. člena ZDIJZ. Ker pa varstvo osebnih podatkov ni določeno kot absolutna izjema, je mogoče, da se dostop do informacij javnega značaja kljub vsemu dovoli. To se zgodi v primeru, ko javni interes glede razkritja prevladuje nad interesom posameznika za omejitev dostopa javnosti do določenih informacij. Gre za primere že predstavljenih izjem od izjem, ko mora v prvi fazi že tisti, ki odloča o zahtevah prosilcev (v primeru vzgojno-izobraževalnih zavodov je to ravnatelj ali direktor), oceniti, katera od nasproti stoječih si pravic prevladuje. Pri tem si lahko pomaga z izvedbo testa javnega interesa oziroma testa škode.

#### ***Test javnega interesa***

Izvajanje testov javnega interesa je v slovenskem pravnem redu novost, ki se je uveljavila z novelo ZDIJZ-A. Ker je pravica pridobiti informacijo javnega značaja omejena z zgoraj navedenimi izjemami, je bilo v praksi, sklicujoč se na le-te, precej enostavno javnosti onemogočiti dostop do informacij, ki dejansko sodijo v okvir informacij javnega značaja. Ob določitvi, da se izjeme, ki onemogočajo dostop, ne uporabljajo v primerih, ko gre za podatke o porabi javni sredstev in za podatke v zvezi z delovnimi razmerji javnih uslužbencev ter v primerih podatkov o onesnaževanju okolja, je bil z navedeno novelo zakona narejen še dodaten korak k odprtosti in transparentnosti poslovanja javnega sektorja. Z uvedbo instituta testa javnega interesa se je možnost neupravičenega sklicevanja na zakonsko določene izjeme, ki onemogočajo dostop do informacij javnega značaja, torej možnost zapiranja informacij, še bolj zožila. Zaradi navedenega test javnega interesa kot najvišja oblika presoje sorazmernosti predstavlja bistvo ZDIJZ. Test namreč javnosti omogoča širok manevrski prostor za razkrivanje informacij, ki bi sicer glede na zakonsko določene izjeme ostale zaprte.

Ravno zaradi tega pa je pri opravljanju tega testa potrebna precejšnja mera odgovornosti, saj ga je potrebno opravljati z zadostno mero previdnosti in zgolj v primerih, ko je razkritje določene informacije posebnega pomena za širšo javnost.

Pri testu javnega interesa gre tako za izvajanje t. i. testa tehtanja (*balance test*). Z njegovo pomočjo osebe, ki obravnavajo zahteve za dostop do informacij javnega značaja, v primeru pritožbe pa tudi Informacijski pooblaščenec kot pritožbeni organ in sodišča v postopku upravnega spora pretehtajo, ali pravica širše javnosti vedeti prevladuje nad drugimi pravicami, ki so kot izjeme od dostopa opredeljene v 6. členu ZDIJZ-A (Pirc Musar, Rodež in Petrič 2005). V primeru varstva osebnih podatkov kot ene od izjem se z izvajanjem testa javnega interesa preučijo ter pretehtajo vsi negativni in pozitivni učinki morebitnega razkrivanja informacij, ki hkrati pomeni razkritje varovanih osebnih podatkov. Z izvajanjem testa javnega interesa se ugotovi, ali nad pravico posameznika do varovanja njegove zasebnosti prevlada pravica vedeti, torej javni interes. V praksi pa se v primerih izvajanja testa tehtanja uporablja tudi t. i. škodni test (*harm test*). V osnovi gre za doseganje istega rezultata tehtanja, saj izvajanje škodnega testa pomeni ugotavljanje, ali lahko razkritje določene informacije dejansko in ne zgolj hipotetično ogroža neko pravno varovano dobrino oz. ali bo zaradi razkritja te informacije javnosti nastala škoda, ki presega škodo, ki bo nastala, če se javnost z določeno informacijo ne seznaní. Dostop do informacije je zato mogoče zavrnilo, če se tehtnica med škodo, ki grozi ob razkritju informacije in škodo zaradi zapiranja dokumentov nagne proti škodi zaradi razkritja oz. če bi bila škoda, storjena ob omogočanju dostopa, večja od pravice javnosti, da se seznaní z informacijo. V praksi pridejo t. i. testi škode največkrat do uporabe pri tehtanju med škodo, ki bi nastala zaradi zavrnitve dostopa in škodo, ki bi jo lahko povzročilo napačno razumevanje še nedokončanega dokumenta ali škodo, ki bi zaradi razkritja dokumenta, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem organa, povzročila motnje pri delovanju le-tega. Takšen primer je opisan tudi v odločbi Informacijskega pooblaščenca Prosilec zoper Srednjo upravno administrativno šolo Ljubljana (št. 021-1/2005/27). Iz odločbe izhaja, da je prosilec med drugim zahteval tudi gradivo (zapisnike) konferenc učiteljskega zbora. Organ je zahtevo zavrnil z obrazložitvijo, da se zahteva nanaša na podatek, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem oz. dejavnostjo organa in bi njegovo razkritje povzročilo motnje pri delovanju oz. dejavnosti organa. Iz odločbe izhaja, da je pritožbeni



organ po izvedbi testa škode zaključil, da bi razkritje tovrstnih dokumentov javnosti v tolikšni meri ogrozilo kritično, inovativno in učinkovito delovanje organa, da obstaja resna in konkretna nevarnost motnje v njegovem delovanju. Dokumentacijo učiteljskih zborov je pritožbeni organ ocenil kot notranje dokumente, ki nastajajo ob oblikovanju politike organa in so namenjeni zgolj notranji rabi le-tega. S takšno naravo se omogoča izvajanje procesa, ki varuje notranje razmišljanje organa, s čimer se omogoča odkrito in do zaposlenih odprto razmišljanje, ki pa bi bilo omejeno, če bi bili takšni dokumenti dostopni širši javnosti.

V zvezi z izvajanjem testa javnega interesa in škodnega testa lahko zaključimo, da gre za teste tehtanja, pri katerih se odloča, ali v konkretnem primeru javni interes prevlada nad omejitvami. Javni interes pa je potrebno razumeti v smislu tega, kar je v interesu javnosti, ne pa v smislu tega, kar je javnosti zanimivo.

### ***Upravičeno pričakovanje javnih uslužbencev***

Iz določbe 5. točke prvega odstavka 6. člena ZDIJZ izhaja, da nima vsak osebni podatek hkrati statusa t. i. varovanega osebnega podatka, kar pomeni, da je dostop do informacij javnega značaja omejen zgolj v primeru, ko gre za razkritje, ki pomeni hkrati tudi kršitev varstva osebnih podatkov v skladu z določbami ZVOP-1. Iz navedenega se lahko izpelje zaključek, da ni vsak osebni podatek hkrati varovan osebni podatek, katerega razkritje bi bilo nedopustno. Če izhajamo iz zgoraj predstavljene definicije osebnega podatka, po kateri gre za katerikoli podatek, ki se nanaša na posameznika, ne glede na to, v kateri obliki je izražen, pri čemer je posameznik določena ali določljiva oseba, je mogoče sklepati, da sama navedba imena in priimka brez drugega identifikacijskega znaka (na primer naslova, EMŠA ipd.) še ni nujno osebni podatek, ampak ga takšnega naredijo šele dodatni podatki, ki se nanašajo na posameznika.

Pri razkrivanju osebnih podatkov javnih uslužbencev pa je potrebno opozoriti še na doktrino *pričakovane zasebnosti*. Po tej doktrini je potrebno pri odločanju o zavrnitvi dostopa do informacij javnega značaja zaradi varstva osebnih podatkov razlikovati med dvema elementoma: pričakovanjem zasebnosti in upravičenostjo pričakovanja. Sprejeto je stališče, da javni uslužbenec ni upravičen pričakovati zasebnosti glede svojega imena, naziva, delovnega mesta, položaja, plače, službenega naslova, in tistih delov uspešne prijave na delovno mesto, ki izkazujejo kvalifikacije osebe,

potrebne za zasedbo določenega delovnega mesta. Oseba, zaposlena v javnem sektorju, ima tako zaradi načela odprtosti bistveno zmanjšano pričakovanje zasebnosti. Na zapisani podlagi temelji tudi določba 3. odstavka 6. člena ZDJIZ, po kateri so z vidika varstva osebnih podatkov prosto dostopni tisti osebni podatki, ki so povezani z opravljanjem javne funkcije oziroma delovnega razmerja javnega uslužbenca.

Prva alineja tretjega odstavka 6. člena ZDIJZ določa, da se ne glede na podano izjemo po 3. točki prvega odstavka 6. člena ZDIJZ dostop do zahtevane informacije dovoli, če gre za podatke, povezane z opravljanjem javne funkcije ali delovnega razmerja javnega uslužbenca, razen v primerih iz 1. in 5. do 8. točke prvega odstavka 6. člena ZDIJZ ter v primerih, ko zakon, ki ureja javne finance ali zakon, ki ureja javna naročila, določata drugače.

### *Delni dostop do informacij javnega značaja*

Dejstvo, da dokument, ki ga zahteva prosilec, vsebuje informacije iz 6. člena ZDIJZ (med njimi so osebni podatki), še ne pomeni avtomatično, da se prosilcu dostop do takšnega dokumenta v celoti zavrne. V kolikor dokument ali njegov del le delno vsebuje takšne informacije in jih je mogoče izločiti iz dokumenta, ne da bi to ogrozilo njegovo zaupnost, se takšne informacije izločijo iz dokumenta, prosilca pa se seznanijo z vsebino preostalega dela dokumenta. Tehnične vidike omogočanja delnega dostopa natančneje opredeljujejo določbe 21. člena Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja. Na podlagi določb uredbe se šteje, da je določene informacije mogoče izločiti iz dokumenta, ne da bi to ogrozilo njegovo zaupnost, če je mogoče:

- ko gre za dokument v fizični obliki, na kopiji fizično odstraniti, prečrtati, trajno prekriti ali drugače napraviti nedostopne ter
- ko gre za dokument v elektronski obliki, v kopiji zbrisati, koderirati, blokirati, omejiti oziroma drugače napraviti nedostopne.

V primeru, ko bi bilo moč izločene informacije razbrati na podlagi drugih informacij v dokumentu, se šteje (2. odst. 21. člen Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja), da informacij iz dokumenta ni mogoče izločiti. Tak primer predstavlja dokument, ki je tako prepleten z osebnimi podatki, da informacij, glede katerih dostop ni dovoljen, ni mogoče

izločiti. V takšnem primeru delnega dostopa ni potrebno odobriti, saj bi prosilec prejel dokument, v katerem bi bili podatki do te mere izločeni, da bi bil dokument brez uporabne vrednosti. Zapisano stališče potrjuje tudi sodba Sodišča Evropskih skupnosti Olli Mattila zoper Komisijo in Svet EU, s katero je sodišče odločilo, da delnega dostopa ni potrebno odobriti takrat, ko bi ta bil brez smisla, ker bi bili dostopni podatki brez posebne vrednosti za prosilca.

## Sklep

Pravica dostopa do informacij javnega značaja državljanom omogoča izvajanje učinkovitega nadzora nad delom javnega sektorja, kar posledično preprečuje zlorabe, nepravilnosti in koruptivna ravnanja ter spodbuja uspešnejše in odgovornejše delovanje letega.

Ravno iz razloga preprečevanja neupravičenega zapiranja dostopa do informacij bi morala postati odprtost poslovanja organov njihova osnovna dolžnost. Zakonodaja sicer daje organom več možnosti, da zaradi varovanja drugih zakonsko opredeljenih interesov javnosti dostop do informacij onemogočijo, vendar pa je potrebno te primere obravnavati kot izjeme in jih ne gre razlagati široko. Kako pomemben je dostop do informacij javnega značaja, se kaže tudi v institutu testa javnega interesa, kjer se pretehta, ali se lahko razkrijejo tudi informacije, ki bi sicer glede na zakonsko določene izjeme morale ostati javnosti nedostopne. Test javnega interesa predstavlja temelj zakonodaje, ki ureja dostop do informacij javnega značaja in je najvišja oblika presoje, ki jo pri uravnavanju dostopa do informacij javnega značaja posamezna država lahko doseže.

O tem, kako pomembno vlogo ima dostop do informacij javnega značaja, pa priča tudi institut delnega dostopa, kjer je v ospredje postavljeno pravilo, da se, če je to le možno, prosilcem izročijo dokumenti, na katerih so zahtevane informacije, prikrite pa so informacije, ki predstavljajo zakonsko določene izjeme.

Le s skrbno in odgovorno uporabo ter dobrim poznavanjem zakonskih določb in opisanih institutov bo mogoče doseči zelen korak naprej, ko zahteve javnosti po obveščenosti ne bodo več smatrane kot nekaj škodoželjnega, negativnega in nepomembnega.

## Literatura

Pirc Musar, N., S. Bien, J. Bogataj, M. Prelesnik in A. Žaucer. 2006. *Zakon o varstvu osebnih podatkov s komentarjem*. Ljubljana: G v založba.

- Pirc Musar, N., S. Rodež in A. Petrič. 2005. *Kako in kdaj uporabljati test javnega interesa*. Ljubljana: Ministrstvo za upravo RS in Pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja.
- Pirc Musar, N., F. Tersten, G. Virant, B. Brezigar, I. Šoltes, P. Gantar, A. Jerše, R. Ivelja, M. Košir, I. Štuhec in J. Tepina. 2006. *Tudi danes imate pravico vedeti*. Ljubljana: Informacijski pooblaščenec.
- Pličanič, S., G. Perenič, U. Prepeluh, B. Bugarič, N. Pirc Musar, T. Pucelj Vidović in V. J. Vazzaz. 2005. *Komentar Zakona o dostopu do informacij javnega značaja s pravom EU in primerjalnopravno prakso*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Prepeluh, U. 2003. *Dostop do informacij javnega značaja: primeri evropskih inštitucij, zvezne države New York in Slovenije*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Teršek, A. 2006. *Pravica dostopa do informacij javnega značaja, doktrinarni obseg pravice, preozka razlaga zakona*. Ljubljana: Pravna Fakulteta.
- »Uredba o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis\\_URED3688.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis_URED3688.html)
- »Zakon o delovnih razmerjih.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis\\_ZAKO1420.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis_ZAKO1420.html)
- »Zakon o dostopu do informacij javnega značaja.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro6/predpis\\_ZAKO3336.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro6/predpis_ZAKO3336.html)
- »Zakon o gimnazijah.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis\\_ZAKO450.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis_ZAKO450.html)
- »Zakon o informacijskem pooblaščenču.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis\\_ZAKO4498.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis_ZAKO4498.html)
- »Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro5/predpis\\_ZAKO445.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro5/predpis_ZAKO445.html)
- »Zakon o osnovni šoli.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis\\_ZAKO448.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis_ZAKO448.html)
- »Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro2/predpis\\_ZAKO982.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro2/predpis_ZAKO982.html)
- »Zakon o sistemu plač v javnem sektorju.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis\\_ZAKO3328.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro8/predpis_ZAKO3328.html)
- »Zakon o varstvu osebnih podatkov.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro6/predpis\\_ZAKO3906.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro6/predpis_ZAKO3906.html)
- »Zakon o vrtcih.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro7/predpis\\_ZAKO447.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/ro7/predpis_ZAKO447.html)
- »Zakon o zavodih.« [http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis\\_ZAKO10.html](http://zakonodaja.gov.si/rpsi/roo/predpis_ZAKO10.html)
- Mag. Sebastjan Čagran je predavatelj v Šoli za ravnatelje. [sebastjan.cagran@solazaravnatelj.si](mailto:sebastjan.cagran@solazaravnatelj.si)